

แนวทางการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน: กรณีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

.....

การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันถือเป็นยุทธศาสตร์และวาระแห่งชาติ เนื่องจากการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการสร้างค่านิยมปลูกจิตสำนึกให้คนไทยมีความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ยอมรับการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนั้น เพื่อเป็นขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ได้ตระหนักถึงการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันและการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งกระบวนการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า งานบริการ และที่ดินและสิ่งก่อสร้างเป็นช่องทางของการทุจริตคอร์รัปชัน และเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนที่สำคัญ ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จึงให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนของการจัดซื้อจัดจ้าง ตั้งแต่การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ (Specification) การกำหนดราคากลาง การประกวดราคา การลงนามในสัญญา การบริหารสัญญา การตรวจรับงาน การเบิกจ่ายเงิน จึงได้กำหนดขั้นตอนเพื่อเป็นแนวทางการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน: กรณีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ดังนี้

1. ขั้นตอนการประเมินความต้องการ เป็นขั้นตอนการกำหนดขอบเขตความเป็นไปได้ของโครงการ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การประเมินมูลค่าโครงการเกินความเป็นจริง การกำหนดขอบเขตหรือการออกแบบโครงการที่เอื้อประโยชน์ต่อข้าราชการ นักการเมืองหรือภาคชนที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

2. ขั้นตอนการเตรียมการ เป็นขั้นตอนพื้นฐานในการพิจารณาและอนุมัติโครงการ โดยหน่วยงานเจ้าของโครงการเตรียมแผนงาน เอกสารและประกาศการประกวดราคา และวิธีการจัดซื้อจัดจ้างที่เหมาะสมถูกต้องตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ หรือร่างขอบเขตของงาน(Term of Reference: TOR) การจัดซื้อจัดจ้างที่เอื้อประโยชน์หรือมีอคติกับผู้ยื่นข้อเสนอรายใดรายหนึ่งทำให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมระหว่างผู้เข้าประกวดราคา

3. ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ยื่นข้อเสนอการประกวดราคา เป็นขั้นตอนการเปิดเผยรายละเอียดของโครงการ เช่น รายละเอียดของขอบเขตของงานจัดซื้อจัดจ้าง ราคากลางในการจัดหา และคัดเลือกผู้ชนะการเสนอราคา โดยความเสี่ยงในการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้ในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การเปิดเผยข้อมูลที่เอื้อประโยชน์กับผู้ยื่น ข้อเสนอรายใดรายหนึ่งเป็นพิเศษ รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของโครงการหลังจากที่ได้ผู้ชนะการเสนอราคาแล้ว

/4. ขั้นตอน...

4. ขั้นตอนการดำเนินการตามสัญญา เป็นขั้นตอนที่ผู้ชนะการเสนอราคาหรือคู่สัญญาจะต้องดำเนินการส่งมอบสินค้า หรือบริการตามข้อตกลงไว้ในสัญญา หรือหนังสือข้อตกลง โดยโอกาสเสี่ยงในการทุจริตในขั้นตอนนี้ ได้แก่ การส่งมอบสินค้า หรือบริการที่ไม่เป็นไปตามคุณลักษณะเฉพาะ (Specification) หรือรายละเอียดของโครงการที่กำหนดไว้ในสัญญา

ทั้งนี้ การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ไม่โปร่งใสจะนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ มากมาย เช่น การติดสินบน การสมรู้ร่วมคิด การฮั้วประมูล การเอื้อผลประโยชน์ ไปจนถึงการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งเกิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้อำนาจหรือตัดสินใจ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนราชการไม่ว่าจะเป็นผู้กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้เข้าร่วมการเสนอราคา คู่สัญญา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายในสัญญา

ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างที่ดีควรคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความโปร่งใส การแข่งขันที่เป็นธรรม และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. กฎ ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีควรครอบคลุมและเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีกำหนดกฎระเบียบ และวิธีการปฏิบัติมาบังคับใช้เพื่อป้องกันการทุจริต การจัดซื้อจัดจ้างจะต้องประกาศให้สาธารณชนรับทราบโดยทั่วกัน มีความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

2. ระบบการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การวางแผน และการใช้จ่ายเงินภาครัฐเกิดประสิทธิผลสูงสุด และจะต้องถูกบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล เพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ

3. การเข้าถึงข้อมูล ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ควรถูกเก็บรวบรวมไว้ด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูล การดำเนินการ ข้อมูลการตัดสินใจ หรือข้อมูลทางการเงิน เพื่อให้ง่ายต่อการวิเคราะห์ หรือการเผยแพร่ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง และควรจัดให้เป็นระบบในรูปแบบของข้อมูลสารสนเทศและเป็นข้อมูลรายโครงการ

4. ระบบควบคุมการตรวจสอบ การควบคุมและการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างจากทั้งภายในและภายนอก เป็นรากฐานที่สำคัญในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการควบคุมและตรวจสอบที่ดีจะต้องมีการติดตามและประเมินผล เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดเนื่องจากความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ บทลงโทษสำหรับการทุจริต จะต้องวางระบบไว้อย่างชัดเจนและมีการบังคับใช้

5. กลไกการอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนดระบบและกลไกในการอุทธรณ์ผลเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ กรณีที่เห็นว่าหน่วยงานของรัฐมิได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ยื่นข้อเสนอทุกราย และเกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม

6. การพัฒนาทักษะขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องมีความเป็นมืออาชีพที่เกิดจากการฝึกฝน การชี้แนะ การฝึกอบรมที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาดล่าช้าซึ่งจะส่งผลให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานต้องมีการพัฒนาทักษะขีดความสามารถของตนเองเสมอ

7. มาตรการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งต้องมีบัญญัติที่เกี่ยวกับการทุจริต การปลอมแปลง การฉ้อโกง การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การคว่ำบาตรเป็นหนึ่งในมาตรการที่รัฐสามารถใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้กระบวนการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพ

ข้อไม่พึงปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่รับของตอบแทนที่เป็นเงิน และไม่ใช้ตัวเงินที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือพวกพ้อง และเสียประโยชน์ของทางราชการ

2. เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่การทำงานปฏิบัติหน้าที่เอาผลประโยชน์ตัวเองหรือพวกพ้อง และเสียประโยชน์ของทางราชการ

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่พึงทำงานในตำแหน่งที่เกี่ยวข้องในภาคธุรกิจ หลังพ้นตำแหน่งราชการเป็นการป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางราชการนำข้อมูลลับภายในหน่วยงานราชการที่ราบไปใช้ประโยชน์หลังออกจากตำแหน่งแล้ว และป้องกันการใช้สิทธิพิเศษในการติดต่อกับหน่วยงานราชการในฐานะที่เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานราชการมาแล้ว (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 มาตรา 101-103)

หลักการ 4 ประการสำหรับการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อน

1. การป้องกันผลประโยชน์สาธารณะ คือการทำเพื่อผลประโยชน์ของชุมชนโดยรวมเป็นหน้าที่หลัก ไม่ใช่ผลรวมของผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และไม่ใช้ผลประโยชน์ของกลุ่มคน เช่น การทำงานในขอบเขตหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ พิจารณาความถูกต้องไปตามกรอบ และมาตรฐานทางจริยธรรม โดยไม่ให้ผลประโยชน์ส่วนตนแทรกแซง ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่หรือทรัพยากรของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน ไม่ใช่ประโยชน์จากตำแหน่ง หรือข้อมูลภายในที่ได้ขณะอยู่ในตำแหน่ง

2. การส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนต้องอาศัยกระบวนการจัดการที่เปิดโอกาสให้ตรวจสอบได้ กระบวนการตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานเป็นไปอย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ

/3.การส่งเสริม...

3. การส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความรับผิดชอบส่วนบุคคล และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างการแก้ปัญหา หรือจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนต้องอาศัยข้อมูลจากทุกระดับในองค์กร ฝ่ายพัสดุต้องรับผิดชอบเรื่องการสร้างระบบ และนโยบาย เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรับผิดชอบในการจัดการเรื่องส่วนตน เพื่อหลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อนให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ และผู้บริหารก็ต้องเป็นแบบอย่างอีกทางหนึ่งด้วย

4. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร โดยผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมเชิงนโยบายที่ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ เวลาที่มีประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นและการสร้างวัฒนธรรมแห่งการซื่อตรงต่อหน้าที่ เช่น ให้ข้อเสนอแนะ และการฝึกอบรม ส่งเสริมให้มีการสื่อสาร และหารือเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนในองค์กรอย่างเปิดเผย

โดยสรุป

การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ จะนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันในรูปแบบต่าง ๆ และในทุกระดับชั้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ของรัฐจำนวนมาก และไม่เพียงความเสียหายในรูปตัวเงินเท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือขององค์กร ดังนั้น สิ่งสำคัญที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชันในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คือความโปร่งใส โดยการเปิดโอกาส ให้ภาคเอกชน และภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ การแก้ไขกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และการรายงานความผิด ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีต่างๆ เช่น การร้องเรียนการเข้าร่วมกระบวนการตรวจสอบ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น เพื่อให้การจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน และเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

ดังนั้น หากส่วนราชการภาครัฐให้ความสำคัญกับการทุจริตคอร์รัปชัน และผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างจริงจัง ก็จะเกิดผลดีกับประเทศชาติโดยรวมในที่สุด

ลงชื่อ..........ผู้จัดทำแนวทาง
(นางสาวอรรรธรรม นัตถชัย)

ลงชื่อ..........ผู้จัดทำแนวทาง
(นายพงษ์พิจักษณ์ แก้วโสม)

ลงชื่อ..........ผู้จัดทำแนวทาง
(นางสาวอรรพรณ เพลรินทร์)

ลงชื่อ..........ผู้จัดทำแนวทาง
(นางสาวศุภลักษณ์ บุญยีน)

ลงชื่อ..........ผู้เสนอแนวทาง
(นายอนันต์ เม็กแสงนีน)

ลงชื่อ..........ผู้อนุมัติ/เห็นชอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต กำมันตะคุณ)

รักษาราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

...../...../.....